

پدر بزرگوار و پسر بزرگوار

توجه داشته باشید ظاهر قضیه اسید هم است...

برکت و بختیاری

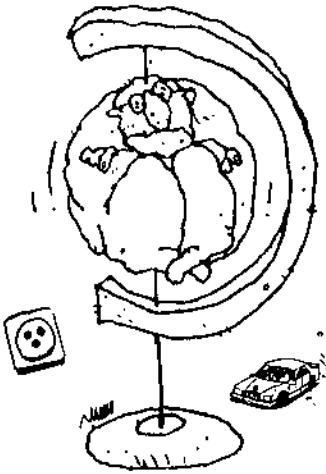
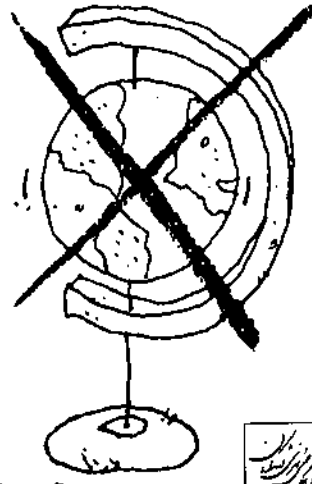
کتابخانه
کتاب ماه
۱۴۰۵
روزگار کتابخوان

● مرتضی بختیاری

- آموزش گام به گام روشنفکری
- سپید مسعود شجاعی طباطبایی
- کانون فرهنگی - هنری ایثارگران، ۱۳۷۵

اگر چه کتاب هایی که خاص کاریکاتور از هنرمندان ایرانی به چاپ می رسند بسیار کم است، ولی همین تعداد اندک هم از تنوع قابل قبول و نگاه های تازه به مسائل پیرامون تهی هستند. شاید این به خلاقیت هنرمند برمی گردد و یا به (نظرگاه ها و به خصوص زاویه دید او نسبت به مسائل و رویدادها. اما هر چه هست، یک اصل مسلم در تولید کاری منحصر به فرد و متفاوت، مربوط به دغدغه ای است که یک هنرمند ذکی و عین حال دردمند و درد آشنا دارد. چیزی که در متون و اشعار قدیم از آن با نام «آتش درون» نام برده شده است. شعله کشیدن آتش همیشه روشن در ذات و ضمیر اشخاص، آنها را همواره بیدار و مسؤول و چاره جو نگه می دارد و همین چاره جویی است که ضمیر او را روشن می سازد و در ذهن و ضمیر و فکر همه از یک جنس و یک تیره اند. روشن فکر کسی نیست جز فردی که برای آلام مردم به چاره جویی می نشیند و دلسوزانه و مسؤول دنبال راه حل می گردد.

بنا به فرمایش امام جعفر صادق (ع) روشنفکران جامعه اسلامی از باب آگاهی هایی که دارند،

مسؤولیت افرادی را که آگاهی ندارند نیز به دوش دارند.

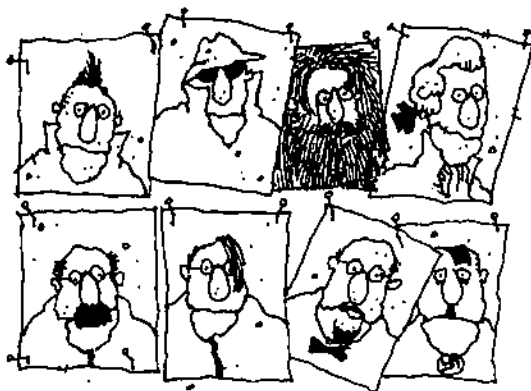
کتاب مجموعه کاریکاتور «آموزش گام به گام روشنفکری»، طباطبایی را از سه جهت می توان مورد دقت قرار داد.

دقت اول: جسارت و حوصله اقدام به چاپ کتاب کاریکاتور خود در دو بخش انتخاب اندازه و فرم آن که هم به صرفه اقتصادی است برای خواننده «قیمت مناسب» و هم به جهت کوچک بودن در سفر و حضر قابل مطالعه است. بخش دوم دقت اول برمی گردد به قدرت خطوط در عین لطافت. این آمیختگی همراه با قصد آموزشی بودن و راه بردن شخصیت حاضر در کتاب تا مرحله پایان، تولید نوعی ارتباط خودمانی بین خواننده و کتاب می کند که ضامن موفق بودن ثبات تولیدیک اثر فرهنگی - هنری است.

دقت دوم: انتخاب سوزده است. با توجه به تعریفی که در سطور بالا از روشنفکر در جامعه اسلامی بیان شده مشخص نیست که نگاه طباطبایی به مقوله روشنفکر و روشنفکری از کدام زاویه بوده که روشنفکر، جامعه خودش را یک موجود منفی دروغگو، پول دوست، مقام پرست، عقده ای و در نهایت خائن و وابسته می بیند که، سرانجامی جز خسران ندارد. اگر این گونه است، براساس نص صریح قرآن، «همانا انسان در خسران و زیان کاری است» و این اطلاق به فرد به خصوصی نیست. برشمردن این همه خصیصه منفی که طباطبایی کاراکتر کتابش را به آن متصف می کند، می تواند خصیصه هر کسی باشد. حتی کسانی که صدها کیلومتر با مقوله روشنفکری مورد نظر کتاب فاصله دارند. در توانایی طباطبایی در رسم کاریکاتور و ارتباط دادن آن با سوزده مورد نظر هیچ گونه جای شبهه ای نیست چرا که او در این عرصه هنرمندی تواناست، ولی همه ی این ها، ابزار بیان است. نهایت می ماند هدف بیان که انتخاب سوزده و انگشت گذاردن بر روی زوایای نادیدنی جامعه است که

براساس رسالت تاریخی هنرمند آن هم هنرمند گام به گام به مسلمان به سرانجام می رسد. خلاصه کلام، دقت دوم این که، اگر موهبتی الهی به نام «روشنفکری» را این گونه از دست بدهیم، در اصل حیطه های ارزشی خودمان را محدود کرده ایم. چرا که روشنفکری (بینادردلی) یک ارزش متعالی است که اولین آخرین آن حضرت حق جل و علاست که از آثار آن پیامبران ارث برده اند و بعد از آنان ائمه اطهار (ع) و امداد آن بوده اند و عطری از آن را مومنین و مصلحتین از آن - خود کرده اند که نفخه کوچکی از آن انقلاب ماست.

دقت سوم: در بیخ از زرها کردن چاپ این سری کتاب های -مناسب و مطرح است که معلوم نیست، به چه دلیل طباطبایی پی گیری آن را بی سرانجام گذارده و ادامه نداده است. چرا که ظاهراً قرار بود با این قطع و فرم موضوعات دیگری نیز به صورت مجموعه کاریکاتور تهیه و منتشر شود. ■

تیم سازش مسئله بسیار مهمی است که زمینه را برای پذیرش سبک به عنوان یک روشنفکر مردمی بوجود خواهد آورد.